

İCRA VE İFLAS KANUNU

MADDE 89 HÜKMÜNE GÖRE BİRİNCİ HACİZ

İHBARNAMESİNE İTİRAZ

Dr. Leyla AKYOL ASLAN*

GİRİŞ

İcra ve İflas Kanunu m.89,I hükmüne göre¹, hamiline ait olmayan veya cirosu kabil bir senede müstenit bulunmayan alacak veya sair bir talep hakkı veya borçlunun üçüncü şahıs elindeki bir taşınır malı haczedilirse, icra dairesi, haczi, bir haciz ihbarnamesi ile üçüncü kişiye bildirir. Hemen belirtmek gerekir ki, adı geçen hüküm, ancak hamiline ait veya cirosu kabil bir senede bağlı bulunmayan alacaklar ile borçlunun maaş ve ücreti dışında

---

* Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medenî Usul ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı.

¹ Bu konuda geniş bilgi için bkz.: KURU, B: Bankalardaki Mevduatın ve Diğer Alacakların Haczi, Genişletilmiş İkinci Baskı, İstanbul 2002; ÜSTÜNDAĞ, S: İcra ve İflas Kanununun 89. Maddesi Üzerine (İBD, 1991/1-2-3, s. 5-17); YAVAŞ, M: Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi, İstanbul 2005; ARSLAN, R: Borçlunun Üçüncü Kişilerde Bulunan Mal ve Alacaklarının Haczi (A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara 1974 s. 81-114); UYAR, T: Borçlunun Üçüncü Şahıslarda Bulunan Alacakları ve Menkul Mallarının Haczi (İBD 1976/6, s. 1008-1020); UYAR, T: Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Kıymetli Evraka Bağlı Olmayan Hak ve Alacaklarının Haczi - I (LEGAL Hukuk Dergisi, 2005/35, s. 3999-4022); UYAR, T: Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Kıymetli Evraka Bağlı Olmayan Hak ve Alacaklarının Haczi - II (LEGAL Hukuk Dergisi, 2005/36, s. 4251-4271); UYAR, T: Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (DEÜHFD, Prof. Dr. Muhittin Alam Armağanı, Yıl:2, Sayı:2, s. 205-227); POSTACIOĞLU, İ. E: Borçlunun Üçüncü Şahsa Karşı Alacaklarının Haczi İle İlgili Bazı Problemler (BATİDER 1979/X, s. 353-368); TUNÇOMAĞ, K: Üçüncü Kişilerdeki Alacakların Haczinin (İİK 89'un) Doğurduğu Sorunlar (İBD 1993/7-9, s. 450-460); AKYAZAN, S: İcra ve İflas Kanununun 89. Maddesi Üzerine Bir İnceleme (AD 1957/4, s. 343-356); KARSLI, A: İcra ve İflas Kanunu'nun 89. Maddesinde 4949 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler (Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005/II, s. 411-417).

kalan alacaklar bakımından uygulanma olanağına sahiptir². Zira Kanun, maaş ve ücret hacizlerinde başka bir yöntem benimsemiş bulunmaktadır (İİK m.355).

İİK m. 89 hükmü ile getirilmiş olan bu usulde, üçüncü kişi elinde bulunan, daha doğrusu bulunduğu iddia edilen alacak ya da taşınır mal, icra dairesinin, bunların haczine karar vermesi ve bunu haciz ya da icra tutanağına yazması ile haczedilmiş sayılır³. Yani haciz işlemi tekemmül etmiş olur. İİK m. 89 hükmü gereğince yapılacak haciz ihbarnameleri, haczin tekemmül etmesinin bir şartı değildir. Aksine, bu maddeye göre yapılan bildirimler, sadece bir muhafaza tedbiridir. Yapılacak olan haciz ihbarnamelerinin amacı, üçüncü kişi elinde gerçekte borçluya ait bir alacak veya taşınır mal olup olmadığının tespit edilmesi⁴ ve eğer mevcut ise bunun üçüncü kişi elinden çıkmasının önlenmesidir⁵. Aksi takdirde, takip borçlusunun üçüncü kişi elinde bir hak veya malı olsa bile, bunun elden

² Bu bağlamda örneğin, kiralayanın borcu için kiracıya, ödünç alıp da bunu henüz ödememiş olan üçüncü kişiye, bankadaki mevduat için bankaya ve satıcının borcu için satılan malın bedelini henüz ödememiş olan alıcıya m.89 hükmüne göre haciz ihbarnamesi gönderilebilir. Bu konuda ayrıntı için bkz. UYAR-Haciz I, s. 3999 vd.

³ Esasen kural olarak, bir mal ya da hakkın haczedilmiş sayılabilmesi için, mutlaka bu mal veya hakka fiilen el konulması ve onun muhafaza altına alınması şart değildir. Bu nedenledir ki, doktrinde haciz, “borçlunun borcuna yetecek miktarda mal veya haklarına icra dairesi tarafından hukuken el konulması” olarak tanımlanmıştır. Örneğin, KURU, B./ARSLAN, R./YILMAZ, E.: İcra ve İflas Hukuku, Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 23. Baskı, Ankara 2009, s. 253. Ancak, üçüncü kişideki mal veya hakkın haczinin üçüncü kişi bakımından etkileri, ancak haciz ihbarnamesinin tebliği ile meydana gelecektir. Zira üçüncü kişi, borçlunun kendisinde olan mal veya hakkının haczedilmiş olduğunu ancak bu sayede öğrenmiş olacaktır (AÇIKGÖZ, A.N.: Borçlunun Üçüncü Kişilerde Bulunan Menkul ve Alacaklarının Haczi, Ankara 1989, s. 19).

⁴ Üçüncü kişi banka, banka sırrı bulunduğu gerekçesiyle haciz ihbarnamesine cevap vermekten kaçınmaz. Zira İİK m.367 hükmüne göre, icra ve iflas dairelerinin borçlunun mevcuduna dair isteyeceği bütün bilgiyi ilgili gerçek ve tüzel her kişi derhal vermeye ve talep halinde mevcudu bu dairelere teslim mecburdur.

⁵ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 253; ÜSTÜNDAĞ, S: İcra Hukukunun Esasları, Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, İstanbul 2000, s. 238, s. 240; UYAR-Haciz I, s. 4004.

çıkması tehlikesi bertaraf edilmiş olmayacaktır. Kaldı ki haczin, üçüncü kişideki hak veya malın haczedildiğinin haciz tutanağına (ya da icra tutanağına) yazıldığı esnada gerçekleşmiş olduğu kabul edilmiş olmasaydı, haczin hangi tarihte gerçekleşmiş sayılacağı hususunda bazı tereddüt ve sorunlar ortaya çıkabilirdi.

Uygulamada m.89 hükmü daha çok, borçlunun bir bankadaki mevduatının haczinde uygulanmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmanın konusunu teşkil eden birinci haciz ihbarnamesine itiraz hususu, sadece kendisine birinci haciz ihbarnamesi gönderilen bir banka açısından incelenecektir.

A) BİRİNCİ HACİZ İHBARNAMESİNE İTİRAZ EDİLMEMESİ

Yukarıda da belirtildiği üzere, özellikle alacaklının iddiası üzerine, borçlunun bir bankada mevduatı bulunduğunu öğrenen icra dairesi, bu paranın haczine karar verir⁶ ve üçüncü kişiye (yani bankaya) birinci haciz ihbarnamesi gönderilir⁷. Kısaca belirtmek gerekirse, bu ihbarname ile borçlunun bankada bulunan parasına haciz konulduğu, bundan sonra bu paranın⁸ borçluya ödenmeyip icra dairesine ödenmesi gerektiği, eğer borçlunun bankada iddia edildiği gibi mevduatı yoksa bankanın, haciz

---

⁶ İİK m. 89 hükmü ile getirilen düzenlemenin, genel haciz teorisiyle de bağdaşmadığı söylenebilir. Çünkü genel haciz teorisine göre, haczin konusunun belirli olması ve haczedilen şeye icra dairesi tarafından el konulma olanağının mevcut olması gerekir. Hâlbuki İİK m.89 hükmüne göre bankada borçluya ait olduğu iddia edilen bir mevduat haczedilmektedir. Yani haciz, alacaklının çoğunlukla soyut bir iddiası üzerine yapılmaktadır. Bu nedenle de, borçlunun üçüncü kişilerde bulunan mal ve alacaklarının haczinde, hiç değilse, haciz kararının verildiği anda bir belirlilikten ve fiilen el koyma olanağından söz edilemez (ARSLAN, s. 83).

⁷ Doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, kanımızca da, birinci haciz ihbarnamesinde, üçüncü kişiye, takip konusu alacağın anapara, faiz ve masrafları ile toplam tutarının belirtilmesi yeterlidir. Ayrıca üçüncü kişiye karşı iddia edilen alacağın miktarının da gösterilmesi şart değildir. Bu konuda ayrıntılı bilgi ve tartışmalar için bkz. YAVAS, s. 24 vd.

⁸ İİK m.58 hükmüne göre, alacak yabancı para olsa bile, alacaklının, takip talebinde alacağının miktarını Türk Lirası ile gösterme zorunluluğu bulunduğundan, üçüncü kişiye gönderilen haciz ihbarnamesinde de alacağın Türk Lirası olarak gösterilmesi gerekecektir.

ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde itiraz edebileceği, aksi halde borcun zimmetinde sayılacağı hususu bildirilir (m. 89,I)⁹.

Kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ edilen banka, buna iki şekilde cevap verebilir: Birinci olarak, banka birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmeyebilir. İkinci olarak, banka, bu haciz ihbarnamesine itiraz ederek, iddia edildiği gibi borçlunun, kendisinde bir mevduatı bulunmadığını ileri sürebilir.

Kendisine tebliğ edilen birinci haciz ihbarnamesine süresi içinde itiraz etmeyen bankaya, icra dairesi tarafından ikinci bir haciz ihbarnamesi gönderilir¹⁰. Bu ikinci haciz ihbarnamesinin içeriği de esas olarak birinci haciz ihbarnamesi gibidir. Eğer banka ikinci haciz ihbarnamesine de süresinde itiraz etmezse, borcun zimmetinde sayılması hususu kesinleşir¹¹. Bundan sonra da bankaya son uyarı olarak üçüncü bir haciz ihbarnamesi tebliğ edilecektir¹². Banka bu üçüncü ihbarnameye artık itiraz edemeyecek,

⁹ Bu bildirim ile üçüncü kişinin savunma hakkını kullanabilmesine olanak sağlanmış olmaktadır. Bu bakımdan, Kanun'da belirtilmiş unsurları içermeyen bir haciz ihbarnamesi kendisine bağlanmış olan sonuçları meydana getiremez. Ancak buna rağmen, üçüncü kişide bulunduğu iddia edilen alacak haczedilmiş sayılır. Çünkü yukarıda da belirtildiği üzere, m.89 hükmüne göre yapılan bu ihbarnameler haczin geçerliliği için şart olmayıp, sadece bir muhafaza tedbiridir. Haciz, ihbarnamenin tebliği tarihinde değil, alacağın haczine karar verilip bunun haciz (ya da icra) tutanağına yazılması ile haczedilmiş sayılır. Ancak, üçüncü kişiden istenilen alacağın zimmetinde sayıldığı kabul edilemez. Örneğin bkz. (HGK 1.12.1999, 12/1003-1017: KURU-Mevduat Haczi s. 17). Öte yandan, kanunun aradığı unsurları içermeyen haciz ihbarnamelerine dayanılarak yapılan işlemlere karşı şikâyet yoluna başvurulması mümkündür (YAVAŞ, s. 38). Öte yandan, haciz ihbarnamesinin İİK m.89 hükmünde belirtilen unsurları içermemesi halinde, üçüncü kişinin tazminat sorumluluğu söz konusu olmaz (UYAR-Haciz I, s. 4005).

¹⁰ Ayrıntı için bkz. YAVAŞ, s. 68 vd.; KURU-Mevduat Haczi s. 42 vd.

¹¹ İkinci haciz ihbarnamesi hakkında ayrıntı için bkz. YAVAŞ, s. 69 vd.

¹² İİK m.89 hükmü çerçevesinde üçüncü kişiye, özellikle bir bankaya, üç kez haciz ihbarnamesi tebliğ edilmesinin, Kanunun alacaklı ile borçlu arasında kurnaya çalıştığı menfaat dengesini alacaklı lehine bozduğu ve dolayısıyla bu düzenlemenin doğru olmadığı hakkında bkz. KARSLI, s. 413. Gerçekten de, İİK m.89 hükmüne göre, üçüncü kişiye üç kez haciz ihbarnamesi tebliğ edilmesi, özellikle uygulamada bankalar açısından bazı sorunlar söz konusu olduğu için kabul edilmiştir. Yalnız bir haciz ihbarnamesi ya da iki kez haciz

aksine, ya 15 gün içinde borçlunun bankada mevcut olduğu iddia edilen mevduatını icra dairesine yatırmak ya da aynı süre içinde menfi tespit davası açmak yoluna gidecektir (m.89, III, IV)¹³. O halde, bankaya ikinci haciz ihbarnamesi gönderilebilmesi için, bankanın birinci haciz ihbarnamesine *itiraz etmemiş* olması gerekir. Aşağıda da belirtileceği üzere, birinci haciz ihbarnamesine gerçeğe aykırı olarak itiraz etmiş olsa bile, artık üçüncü kişiye, ikinci haciz ihbarnamesi gönderilemez. Ayrıca, süresinden sonra yapılan itiraz da, ikinci haciz ihbarnamesi gönderilmesine engel olmayacaktır.

B) BİRİNCİ HACİZ İHBARNAMESİNE İTİRAZ EDİLMESİ

I- Genel Olarak Birinci Haciz İhbarnamesine İtiraz

Banka, birinci haciz ihbarnamesine, bu ihbarnamenin kendisine tebliği¹⁴ tarihinden tebliğinden itibaren yedi gün içinde itiraz edebilir¹⁵. Banka bu

---

ihbarnamesi gönderilmesi halinde, bankalar, mağdur olduklarını, yüklü miktarda tazminat ödemek zorunda kaldıklarını ileri sürmekteydi. Ancak bu kez de üç kez haciz ihbarnamesi gönderilmesi hatta üçüncü kişi bankaya dördüncü bir olanak olarak menfi tespit davası açma hakkının tanınmış olması, bu kez menfaat dengesini alacaklı aleyhine bozmuştur. Bir borçluya bile bir kez ödeme emri tebliği ile yetinildiği ve bu ödeme emrine itiraz edilmediği takdirde icra takibi kesinleştiği halde, tacir olması nedeniyle basiretli bir işadamı gibi davranmak zorunda olan bir bankaya, üç kez haciz ihbarnamesi tebliğ edilmesini, eşitlik ilkesiyle bağdaştırmak da güçtür.

¹³ İİK m.89 hükmünün İsviçre ve Alman hukuku çerçevesinde değerlendirilmesi ve eleştirisi için bkz. ÜSTÜNDAĞ-Madde 89 Üzerine s. 5 vd.

¹⁴ Bu tebligatın usulsüz olması halinde sonuçlarına ilişkin açıklamalar için bkz. KURU-Mevduat Hacı s. 33 vd. Öte yandan haciz ihbarnamesini tebliğ etme yetkisi, takibin yapıldığı icra dairesine aittir. Hatta takibin yapıldığı icra dairesinin, kendi yetki çevresi dışında bulunan bir üçüncü kişiye dahi haciz ihbarnamesi tebliğ etme yetkisinin bulunduğunu kabul etmek gerekir. Diğer bir deyişle, bu durumda özellikle zaman kaybının önlenmesi ve dolayısıyla takip ekonomisi açısından istinabe yoluna başvurulması zorunlu olmamalıdır. Bkz. KURU, B: İcra ve İflas Kanunu'nun 89. Maddesinde Yapılan Değişiklikler (Bankacılar Dergisi, 2003/47, s. 59-82), s. 62. Nitekim İsviçre hukukunda da, takibi yürüten icra dairesinin, kendi yetki çevresi dışında bulunan üçüncü kişiye haciz ihbarnamesi tebliğ etme yetkisi bulunmaktadır. Bkz. YAVAŞ, s. 35-36.

itirazını yazılı veya sözlü olarak yapabilir (m.89, II)¹⁶. İtirazın, takibin yapıldığı icra dairesine¹⁷ yapılması gerekir. Ancak banka, takibin yapıldığı yerden başka bir yerde bulunmakta ise, bulunduğu yer icra dairesi aracılığıyla itirazın yapılması da mümkündür¹⁸. Her banka şubesine ayrı ayrı haciz ihbarnamesi gönderilmesi gerektiğinden¹⁹, haciz ihbarnamesi bankanın merkez ve şubelerinden hangisine tebliğ edilmiş ise, beyanda bulunma yükümlülüğü de, yalnız kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ edilmiş olan merkez veya şubeye ait olacaktır (İİK m.89,VII)²⁰.

Banka, birinci haciz ihbarnamesine usulüne uygun²¹ olarak itiraz ettikten sonra, acaba kendisine yeniden birinci haciz ihbarnamesi veya ikinci haciz

¹⁵ Kusuru olmaksızın bir engel sebebiyle birinci haciz ihbarnamesine itiraz edememiş olan üçüncü kişiye (bankaya), gecikmiş itiraz (m.65) yoluna başvurma hakkı da tanınmıştır (İİK m.89, V). Bu konuda ayrıntı için bkz. YAVAŞ, s. 89 vd. Birinci haciz ihbarnamesine itiraz edilmiş olması, daha önce tamamlanmış olan haczin geçerliliğini etkilemez. Bu itiraz, özellikle gerçeğe aykırı beyanda bulunması durumunda üçüncü kişinin sorumluluğu bakımından önem taşır. İİK m.89 hükmü çerçevesinde gecikmiş itiraz, ancak birinci ve ikinci haciz ihbarnameleri bakımından söz konusu olabilir. Kanuna göre üçüncü haciz ihbarnamesine itiraz söz konusu olmadığı için, bu aşamada, gecikmiş itiraz hakkı kullanılamaz.

¹⁶ Üçüncü kişinin telefonla yapacağı itiraz geçerli bir itiraz olarak kabul edilmemiştir. Bkz. 12. HD 30.9.1993, 10020/14420: UYAR-Haciz I, s. 4018).

¹⁷ İcra dairesi yerine başka bir mercie, örneğin icra mahkemesine yapılan itirazı Yargıtay geçerli bir itiraz olarak kabul etmemektedir. Kanımızca da, Kanunun açık hükmü karşısında, icra dairesi yerine icra mahkemesine yapılan itirazın geçerli olmaması gerekir (YAVAŞ s. 78). Bu konuda ve icra mahkemesine yapılan itirazın da menfaatler dengesi bakımından geçerli sayılması gerektiği hakkında bkz. KURU-Mevduat haczi, s. 39.

¹⁸ KURU-Mevduat Haczi s. 37. Üçüncü kişinin itirazını, yazılı veya sözlü olarak yapması mümkündür. İtirazın sözlü olarak yapıldığı hallerde, bunun tutanağa geçirilmesi gerekir (İİK m.8).

¹⁹ Bu konuda bkz. KURU-Mevduat Haczi s. 19.

²⁰ KURU-Mevduat Haczi s. 40; PEKCANITEZ, H./ATALAY, O./SUNGURTEKİN ÖZKAN, M./ÖZEKES, M.: İcra ve İflas Hukuku, 7. Bası, Ankara 2009 s. 266.

²¹ Her ne kadar İİK m.89 hükmünde yer verilmemiş ise de, üçüncü kişi banka, kendisine bildirilen haciz ihbarnamesine kısmen de itiraz edebilmelidir (YAVAŞ, 72 dn. 318). Ancak kısmi itirazın geçerli olabilmesi için de itiraz

ihbarnamesi ya da uygulamada olduğu gibi “haciz müzekkeresi” gönderilebilecek midir?

Yargıtay’ın aksine kararlarına rağmen²², kanaatimizce de, birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmiş olan bankaya, aynı alacak için²³ ve aynı alacaklı tarafından yeni bir haciz ihbarnamesi ya da haciz müzekkeresi tebliğ edilemez; edilse bile bu haciz ihbarnamesi herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz²⁴.

Ancak uygulamada, birinci haciz ihbarnamesine itiraz edilmesine rağmen, alacaklının talebi üzerine, icra dairesi tarafından bankaya birden fazla haciz müzekkeresi tebliğ edildiği görülmektedir. Oysa bu durum m.89 hükmüne aykırıdır. Çünkü bankaya ikinci haciz ihbarnamesi tebliğ edilebilmesinin şartı, onun birinci haciz ihbarnamesine *itiraz etmemiş* olmasıdır. Bu durum m.89, III hükmünde açıkça belirtilmiştir. Ayrıca, yukarıda da belirtildiği üzere, m.89 hükmüne göre bankaya gönderilen haciz

---

edilen kısmın açıkça belirtilmiş olması gerekir (İİK m.62,IV). Haciz ihbarnamesine kısmen itiraz edilmiş olması halinde de, artık üçüncü kişiye ikinci bir haciz ihbarnamesi gönderilemez.

²² “...Şikayetçi ... Başkanlığına gönderilen 89/1 ihbarnamesi, 9.9.1993 tarihinde tebliğ edilmiş, üçüncü kişi icra müdürlüğüne verdiği 13.9.1993 tarihli yazıda borçlunun kendilerinden alacağı olmadığını bildirmiştir. Alacaklı vekilinin talebi üzerine adı geçene ikinci kez 89/1 ihbarnamesi çıkarılmış ve 26.10.1993 tarihinde 89/2 ihbarnamesi tebliğ edilmiştir. Birinci haciz ihbarnamesine itiraz edildikten sonra borçlunun üçüncü alacağının doğması mümkündür. Bu itibarla ikinci kez 89/1 ihbarnamesi gönderilmesinde bir usulsüzlük yoktur” (12 HD 3.10.1994, 10549/11539: UYAR, T: Gerekçeli-Notlu-İçtihatlı İcra İflas Kanunu Şerhi, C.II, İzmir 1996, s. 2467).

²³ “...Aynı alacak için...tarihinde üçüncü şahsa tekrar 89. maddeye göre haciz ihbarnamesi tebliğ ettirmenin kanuni dayanağı yoktur” (İİD 22.11.1968, 10303/10788: RKD 1969/4, s. 44); “...Şikayetçinin 89/1 ihbarına yasal sürede itiraz etmiş olması karşısında çıkarılan 89/2 ihbarnamesinin ‘yok’ hükmünde olmasına” (12 HD 5.4.2002, 5499/7143: YKD 2002/8, s. 1207-1208); “İİK’nun 89. maddesine göre gönderilen haciz ihbarnamesine karşı şikayetçi tarafından geçerli ve süresinde icra dairesinde itirazda bulunulduğuna göre şikayetçiye 2. haciz ihbarnamesi ve muhtıra gönderilmesi yasaya aykırı ve yok hükmündedir” (12. HD 14.12.2004, 21493/25918: YAVAŞ s. 60 dn. 264).

²⁴ KURU- Mevduat Haczi s. 41; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGUTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 267; YAVAŞ, s. 60, 69, s. 93-94; UYAR-Alam Armağanı, s. 215.

ihbarnameleri yalnız bir muhafaza tedbiridir. Haciz, icra dairesinin, bankada mevcut olduğu bildirilen mevduatın haczine karar vermesi ve bunu haciz ya da icra tutanağına yazması ile zaten tekemmül etmiş olduğuna göre, yeniden haciz müzekkeresi tebliğ edilmesinin söz konusu olmaması gerekir²⁵. Esasen kanımızca, birinci haciz ihbarnamesi tebliğ edildikten sonra, bankaya haciz müzekkeresi gönderilmesinin kanunî bir dayanağı da bulunmamaktadır. Ayrıca, kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ edilen üçüncü kişinin sorumluluğunun belirli bir zaman dilimiyle sınırlandırılması gerekir²⁶. Bu nedenle, birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmesine rağmen²⁷, haciz müzekkeresine itiraz etmeyen ya da gerçeğe aykırı olarak itiraz eden banka görevlilerinin m.338 hükmüne göre cezalandırılması mümkün olmamalıdır²⁸. Birinci haciz ihbarnamesine itiraz edilmesi halinde, alacaklı, ancak bunun gerçeğe aykırı olduğunu ileri sürerek m.89,IV hükmü gereğince banka görevlilerinin cezalandırılmasını ve kendisinde mevcut olduğu ileri sürülen mevduatı ödemeye mahkûm edilmesini talep edebilir.

II) Birinci Haciz İhbarnamesine İtirazın İçeriği

Üçüncü kişi olarak kendisine birinci haciz ihbarnamesi gönderilen bankanın, birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmesi halinde, bu itirazın içeriğinin ne şekilde olabileceğinin, yani kapsamının da irdelenmesi gerekir. Zira bankanın gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu gerekçesiyle, icra mahkemesi tarafından m.89,IV hükmüne göre cezalandırılıp cezalandırılmayacağını belirlebilmesi açısından, buradaki “itiraz” kavramının açıklığa kavuşturulması gerekir²⁹.

²⁵ Birinci haciz ihbarnamesine geçerli olarak itiraz edildiği halde ikinci haciz ihbarnamesinin ya da ikinci haciz ihbarnamesine itiraz edildiği halde üçüncü haciz ihbarnamesinin tebliğ edilmesi ya da bu gibi durumlarda haciz müzekkeresi gönderilmesi halinde, üçüncü kişinin şikâyet yoluna başvurarak, bunların iptalini sağlaması da mümkündür.

²⁶ YAVAŞ, s. 95, s. 170.

²⁷ Birinci haciz ihbarnamesine geçerli olarak itiraz edilmiş olmasına rağmen, üçüncü kişiye, ikinci ya da üçüncü haciz ihbarnamesi tebliğ edilirse, şikâyet yoluna başvurularak, bunun iptalinin istenmesi mümkündür. YAVAŞ, s. 94. Ayrıca bkz. (19. HD 6.7.1995, 9934/6235: UYAR, s. 2448-2449).

²⁸ KURU-Mevduat Haczi s. 41; YAVAŞ, s. 94.

²⁹ Belirtmek gerekir ki, her ne kadar kendisine haciz ihbarnamesi tebliği edilen üçüncü kişinin durumu, kendisine ödeme emri tebliğ edilmiş bir borçlunun durumu ile paralellik göstermekte ise de, buradaki “itiraz” kavramı İİK m. 62

İcra ve İflas Kanunu m.89, II hükmünde üçüncü kişinin (yani bankanın), birinci haciz ihbarnamesine itiraz bağlamında, aşağıdaki iddiaları ileri sürebileceği hükme bağlamıştır. Belirtilen hükme göre, üçüncü kişi banka, itirazını aşağıdaki iddialardan birine dayandırılabilir:

- takip borçlusuna borçlu olmadığını,
- malın yedinde bulunmadığını,
- haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce borcun ödenmiş olduğunu,
- haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce malın istihlâk edilmiş olduğunu,
- haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce kusuru olmaksızın malın telef olduğunu,
- malın borçluya ait olmadığını,
- malın kendisine rehnedilmiş olduğunu,
- alacağın borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğunu

Öte yandan belirtmek gerekir ki, üçüncü kişinin yukarıda belirtilen itirazları *tahdidi nitelik taşımamaktadır*. Yani üçüncü kişi, m.89,II hükmünde belirtilmiş olan bu itirazlardan başka itiraz sebepleri de ileri sürebilir. Zira adı geçen hükümde açıkça “gibi” ibaresine yer verilmiştir. Dolayısıyla, madde metninde geçen “gibi” ibaresi, bu saymanın tahdidi değil, aksine tadadî olduğunu ortaya koymaktadır³⁰. Ancak, bankadaki bir mevduatın haczi söz konusu olduğunda, bankanın itirazının içeriğini, takip borçlusuna borcu olmadığı, borcun haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce ödenmiş veya alacağın borçlunun emretmiş olduğu yere verilmiş olduğu gibi iddiaları oluşturacaktır.

---

hükmündeki, borçlunun ödeme emrine yaptığı itiraz ile aynı anlama gelmemektedir.

³⁰ KURU-Mevduat Haczi s. 80; ÜSTÜNDAĞ, s. 241; YAVAŞ, s. 79 vd.; UYAR-
Alam Armağanı, s. 215; KARSLI, s. 415. Ancak Yargıtay bir kararında, üçüncü
kişi bankanın, takip borçlusuna ait mevcut paranın haczinin mümkün
olmadığına yönelik olarak yapmış olduğu hacedilmezlik bildiriminin, Kanunda
belirtilen itiraz kavramlarına dâhil olmadığına hükmetmiştir. (12. HD
10.6.2004, 10752/14712: KURU B.: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, İstanbul
2004, s. 419). Yargıtay'ın bu kararı, Kanunda belirtilen itirazların tahdidi
olmaması karşısında isabetli değildir.

Üçüncü kişi bankanın ileri sürebileceği itiraz nedenleri tahdidi olmadığına göre, yukarıda m.89, II hükmünde belirtilenlere ek olarak, bankanın, takip borçlusuna karşı ileri sürebileceği bütün itiraz ve def'ileri alacaklıya karşı da ileri sürebileceği belirtilmektedir. Bu anlamda olmak üzere, örneğin, bankanın takip borçlusuna olan borcu ile ondan olan alacağını takas edebileceği, zamanaşımı def'ini ileri sürebileceği kabul edilmektedir³¹.

Kanaatimizce de, üçüncü kişi (banka) aynı zamanda takip borçlusundan (örneğin kredi sözleşmesinden doğan bir alacak nedeniyle) alacaklı ise, bu alacağın takasa konu olabilmesi için, her iki alacağın da üçüncü kişiye haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce *muaccel olması* gerekir³². Hatta doktrinde her iki alacağın da haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce muaccel olmasının takas için yeterli olacağı kabul edilmektedir³³. Eğer alacaklardan birisi muaccel değilse, takas da mümkün olmayacaktır. Bu bağlamda, takip borçlusunun üçüncü kişideki (bankadaki) alacağı muaccel olmasına karşın, üçüncü kişinin (bankanın) takip borçlusundan olan alacağı müaccel ise, üçüncü kişi (banka) kendisine gönderilen haciz ihbarnamesine karşı, takas dermeyan ederek itiraz hakkına sahip olmayacaktır. Bunun sonucu olarak, haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi banka, sadece ileride muaccel olma olasılığı bulunan bir alacağının varlığını ileri sürerek ya da gerçekte mevcut olmayan bir takas hakkı olduğunu ileri sürerek, haciz ihbarnamesine itiraz edemeyecektir. Eğer, üçüncü kişi banka bu nitelikte bir takas dermeyan ederse, takip alacaklısı, üçüncü kişi bankanın beyanının gerçeğe aykırı olduğunu ileri sürerek ve icra mahkemesinde tazminat davası açıp aynı zamanda üçüncü kişinin cezalandırılmasını talep edebilecektir.

Buna karşılık, bankanın, takip borçlusu ile kendisi arasındaki alacakla ilgili olmayan iddiaları, takip alacaklısına karşı ileri süremeyeceği belirtilmektedir. Bu bağlamda, üçüncü kişi banka, takip borçlusunun aslında takip alacaklısına borçlu olmadığını, takip borçlusunun bankadaki mevduatı üzerine birden fazla alacaklı tarafından haciz konulamayacağını, zaten takip borçlusunun yeteri kadar malı haczedilmiş olduğundan bankadaki mevduatın haczine gerek olmadığını ileri süremeyecektir³⁴.

³¹ KURU-Mevduat Hacı s. 80; POSTACIOĞLU-Alacakların Hacı, s. 354; KARSLI, s. 415; YAVAŞ, s. 80.

³² KARSLI, s. 415.

³³ YAVAŞ, s. 42; KURU, B: İcra ve İflas Hukuku, C.I, 3. Bası, İstanbul 1988, s. 723.

³⁴ KURU-Mevduat Hacı s. 84; YAVAŞ, s. 80-81.

Sonuç olarak, üçüncü kişi bankanın, birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmiş sayılabilmesi için ya İİK m.89, II hükmünde belirtilen iddiaları ya da takip borçlusu ile kendisi arasındaki alacakla ilgili olan bir iddiayı ileri sürmesi gerekir. Bu nedenle biraz önce belirtilen hükümde yer alan iddiaların kapsamına girmeyen ya da alacakla ilgili olmayan ilgisiz iddialarla birinci haciz ihbarnamesine cevap veren ya da bu ihbarnameye süresinde cevap vermeyen banka, birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmemiş sayılarak, kendisine ikinci haciz ihbarnamesi gönderilmelidir.

Öte yandan, üçüncü kişi banka, takip alacaklısına karşı, üstün bir hakkı, özellikle rehin hakkı olduğu iddiasında ise³⁵, bu durumda, İİK m.89 hükmünün mü yoksa İİK m.99 hükmünün mü uygulanacağı doktrinde tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, bu durumda üçüncü kişinin İİK m.89 ya da İİK m.99 hükmüne başvuru hususunda bir seçim hakkı bulunmaktadır. Şöyle ki, alacaklı İİK m.89,IV hükmüne göre icra mahkemesine başvurup, gerçeğe aykırı beyanda bulunan üçüncü kişinin cezalandırılmasını ve tazminata mahkûm edilmesini isteyebileceği gibi, İİK m.99 hükmüne göre, icra mahkemesinde istihkak davası da açabilir. Zira İİK m.89,II hükmünde belirtilen itiraz sebebi (rehin hakkı iddiası), İİK m.99'u da kapsamaktadır³⁶.

Doktrinde ileri sürülen diğer bir görüşe göre ise, kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ edilen üçüncü kişi, takip borçlusuna borçlu olduğu ileri sürülen mal, alacak ya da hak üzerinde rehin hakkı olduğunu ileri sürecek olursa, bu durumda sadece İİK m.89,IV hükmü uygulanabilir. Zira üçüncü kişinin rehin iddiasında bulunması, İİK m.89,II hükmünde yer alan, haciz ihbarnamesine itiraz sebeplerinden birisini teşkil etmektedir ve fer'i takibi durdurucu bir etkiye sahiptir. İİK m.89,IV hükmünde ise, iddianın aksini ispata olanak tanınmıştır. Bu nedenle burada uygulanacak hüküm doğal olarak İİK m.89 hükmüdür. Üçüncü kişinin rehin iddiası karşısında İİK m.99 hükmünün burada uygulanması söz konusu olamaz. Kaldı ki, üçüncü kişinin rehin hakkı iddiası, malın fiilî haczi esnasında ortaya çıkmış değildir. Eğer

³⁵ Üçüncü kişi, birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmeyip, borçlunun kendisinde bir alacağının varlığını kabul edip icra dairesine ödeme yaptıktan sonra, aslında takip borçlusunun kendisinde bir alacağı bulunmadığını, hatalı olarak ödemede bulunduğunu ileri sürecek olursa, kanımızca da, bu sorun artık istihkak prosedürü çerçevesinde çözülmelidir. Bu konuda bkz. YAVAŞ, s. 63 vd.; KURU-Mevduat Haczi s. 112.

³⁶ ARSLAN, s. 109-110; Üçüncü kişi elinde bulunan taşınır mallar bakımından, KURU-Mevduat Haczi s. 143 dn. 373; ÜSTÜNDAĞ, s. 227-228.

fili haciz söz konusu olsaydı, ancak o zaman İİK m.99 hükmü uygulanabilirdi. İİK m.89 hükmünün uygulanması nedeniyle ortaya çıkan bir hak iddiasının yine bu hükmün tanıdığı olanak çerçevesinde bertaraf edilmesi gerekir. Zira İİK m.89 hükmü, İİK m.99'a göre özel bir düzenleme niteliğini taşımaktadır. Bu nedenle de özel hükmün uygulanması gerekir³⁷.

Nihayet doktrinde hâkim olan görüşe göre ise, üçüncü kişinin, kendisine gönderilen haciz ihbarnamesine karşı yapması gereken şey, İİK m.96 vd. hükümleri çerçevesinde istihkak iddiasında bulunmak olmalıdır³⁸. Çünkü borçluya ait olduğu iddia edilen bir mal veya hak üzerinde, kendisine ait bir hakkın bulunduğunu ileri süren üçüncü kişilerin, bunu ileri sürmesinin yolu, İcra ve İflas Kanunu'na göre istihkak iddiasında bulunmaktır. Üçüncü kişinin rehin hakkı iddiası sadece haciz ihbarnamesine itirazın bir nedenidir. Bir başka deyişle, haciz ihbarnamesini cevapsız bırakmamanın bir gerekçesidir. Eğer yapılan itiraz, bir istihkak iddiası mahiyetini taşımakta ise, bu kez, istihkak prosedürünün işletilmesinin zorunlu olması gerekir. İİK m.89 hükmüne göre, fiili haciz yapılmamış olması, istihkak prosedürünün işletilmesine engel değildir. Zira istihkak iddiasında bulunulabilmesi için mutlaka fiili haciz yapılmış olması gibi kanuni bir zorunluluk söz konusu değildir³⁹. Haczin yapılış biçiminin, istihkak iddiası için bir ön koşul gibi kabul edilmesi doğru değildir. Dolayısıyla, kendisine birinci haciz ihbarnamesi gönderilen banka, borçlunun haczedilmiş olan mevduatı üzerinde, takas, mahsup ya da rehin hakkı gibi bir hakkı⁴⁰ bulunduğu

³⁷ YAVAŞ, s.83.

³⁸ Belirtmek gerekir ki, İİK m.89 ile İİK m.99 arasındaki ilişki doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, alacaklının bu durumda seçim hakkı bulunmaktadır. (ARSLAN, s. 109-110). Doktrinde hâkim olan görüşe göre ise, kendisine haciz ihbarnamesi gönderilen üçüncü kişi, haczedilen mal ya da hak üzerinde bir hak iddiasında bulunduğuna göre, bu durumda ancak İİK m.96 vd. hükümlerine göre, istihkak davası açabilir. Burada alacaklının seçim hakkı söz konusu değildir. Bu görüş hakkında bkz. ASLAN, K: Hacizde İstihkak Davası, Ankara 2005, s. 546 vd.; POSTACIOĞLU, İ. E: İcra Hukuku Esasları, 4. Bası, İstanbul 1982, s. 423; BERKİN, N: Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul 1980, s. 250; ANSAY, S. Ş: Hukuk İcra ve İflas Usulleri, Ankara 1960, s. 80; GÜNEREN, A: İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları ile Tasarrufun İptali Davaları, Ankara 2004, s. 809.

³⁹ ASLAN, s. 549.

⁴⁰ ÜSTÜNDAĞ'a göre (s. 241), haciz ihbarnamesi ile üçüncü kişiden istenilen şey bir menkul mal ise, ancak o zaman istihkak davası açılabilir. Gerçekten, üçüncü

iddiasında ise, istihkak davası açmalıdır. Zira banka, icra müdürünün yerine geçerek, alacaklar ve konulan hacizler arasında bir sıra belirleme yetkisine sahip değildir.

Kanaatimizce, kendisine haciz ihbarnamesi tebliğ edilen üçüncü kişi, borçluya ait olduğu ileri sürülen mal, hak veya alacak üzerinde rehin hakkı bulunduğunu iddia edecek olursa, bu iddiasını mutlaka istihkak iddiasında bulunarak iddia etmek zorunda olmamalıdır. Üçüncü kişinin rehin hakkı iddiasının, bir istihkak iddiası teşkil edeceğinde kuşku yoktur. Zira İİK m.96 hükmünde, rehin hakkının istihkak iddiasına konu olabileceği açıkça belirtilmiştir. Öte yandan, İİK m.89,II hükmünde, üçüncü kişinin haciz ihbarnamesine itiraz nedenleri arasında, açıkça rehin iddiasına da yer verilmiştir. Üçüncü kişinin rehin iddiasına karşı, takip alacaklısının İİK m.89, IV hükmüne göre, gerçekte bir rehin hakkı bulunmadığını ispat ederek, üçüncü kişinin tazminata mahkûm edilmesini ve cezalandırılmasını talep etmesi mümkündür. Alacaklı tarafından icra mahkemesinde açılacak davada, üçüncü kişinin rehin hakkını zaten ispat etmesi gerekecektir. Yani, üçüncü kişinin rehin hakkına sahip olduğunu, mutlaka bir istihkak davası çerçevesinde ispat etmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, üçüncü kişinin rehin iddiası üzerine, istihkak prosedürünün işletilmesine de bir engel olmamak gerekir. Bu durumda ise, icra müdürü tarafından, takip alacaklısına, istihkak davası açması için yedi günlük bir süre verilmesi gerekecektir (İİK m.99). Sonuç olarak, burada, İİK m.89,IV hükmü uygulanabileceği gibi, İİK m.99 hükmü de uygulanabilir. Bu nedenle, kanaatimizce, İİK m.89,IV hükmünün, İİK m.99 hükmüne göre, özel bir hüküm niteliği taşıdığı ve bu nedenle sadece m.89 hükmünün uygulanması gerekeceği görüşü⁴¹ isabetli değildir.

III) Birinci Haciz İhbarnamesine İtirazın Geçeğe Aykırı Olduğu İddiası

kişiden menkul bir mal isteniyorsa ve burada üçüncü kişinin istihkak iddiasında bulunabileceği şüphesizdir. Ancak, ÜSTÜNDAĞ'ın istihkak davasının konusunu yalnız taşınır bir malın istenmesi hususuna hasretmesi kanımızca isabetli değildir. Zira, hacizde istihkak davasının konusu, yalnız menkul bir mal üzerinde hak iddia etmek değildir. Aksine, üçüncü kişi, takip alacaklısına nazaran üstün olan ve korunması gereken her hakkını (salt kişisel haklar dışında) istihkak davası yoluyla ileri sürebilir. İstihkak davasına hangi hakların konu olabileceği ve bunların nitelikleri hakkında geniş bilgi için bkz. ASLAN, s. 109 vd.

⁴¹ YAVAŞ, s. 83.

İcra ve İflas Kanunu m.89, IV hükmüne göre, üçüncü kişi, haciz ihbarnamesine süresi içinde itiraz ederse, alacaklı, üçüncü kişinin verdiği cevabın aksini icra mahkemesinde ispat ederek, üçüncü kişinin 338 inci maddenin birinci fıkrası hükmüne göre cezalandırılmasını ve ayrıca tazminata mahkûm edilmesini isteyebilir. İcra mahkemesi, tazminat hakkındaki davayı genel hükümlere göre halleder.

Yukarıda da belirtildiği üzere, üçüncü kişi bankanın⁴² haciz ihbarnamesine itiraz etmiş olması halinde, artık kendisine ikinci bir haciz ihbarnamesi gönderilemeyeceği gibi, uygulamada olduğu gibi haciz müzekkeresi de gönderilemez. Aksine, bu durumda takip alacaklısı tarafından yapılacak şey⁴³, yapılan itirazın gerçeğe aykırı olma ihtimali her zaman söz konusu olabileceğine göre, bankanın itirazının gerçeğe aykırı olduğunu ispat ederek, onun cezalandırılması ve tazminata mahkûm edilmesini istemekten ibarettir. Bunun dışında yapılacak işlemlerin kanımızca kanuni bir dayanağı bulunmamaktadır.

Takip alacaklısının icra mahkemesinde açacağı ceza ve tazminat davasında ispatın konusunu, bankanın verdiği cevabın gerçeğe aykırı olduğu hususu teşkil edecektir⁴⁴. Yani burada, bankanın verdiği cevabın aksini ispat yükü, davacı alacaklıda olacaktır⁴⁵. Eğer banka, birinci haciz ihbarnamesine vermiş olduğu cevapta, sadece, “takip borçlusunun kendisinde herhangi bir alacağı (mevduatı) bulunmadığı” şeklinde bir cevap vermiş ise, bu durumda, takip alacaklısının ispat etmesi gereken husus, bankanın beyanının aksine, borçlusunun, bankada mevduatı bulunduğunu ispat etmek olacaktır. Takip

⁴² Kuşkusuz, burada hakkında dava açılacak ve cezalandırılacak olan, tüzel kişilik olarak bankanın kendisi değil, haciz ihbarnamesine cevap veren ya da imzası ile bu konumda bulunan yetkili kimsedir. Zira İİK m.335 hükmü de buna işaret etmektedir. Haciz ihbarnamesi, banka genel müdürlüğüne değil, borçlusunun alacağının bulunduğu banka şubesine gönderileceğine göre, davalı olarak da, banka şube müdürünün gösterilmesi gerekir. YAVAŞ, s. 98.

⁴³ Birinci haciz ihbarnamesine itiraz edilmiş olması halinde, alacaklı, mutlaka İİK m.89,IV hükmüne başvurmak zorunda değildir. Alacaklı, bu yolu kullanmak istemezse, İİK m.120,II hükmüne göre, icra dairesinden, takip borçlusunun üçüncü kişideki alacağının dava edilmesi yetkisinin devredilmesini talep edip, alacağı bir yetki belgesi ile genel mahkemede üçüncü kişiye karşı alacak davası da açabilir. Bu konuda ve İİK M.89,IV hükmü ile İİK m.120 hükmü arasındaki ilişki hakkında bkz. YAVAŞ, s. 96-97, s. 199 vd.

⁴⁴ KURU-Mevduat Haczi s. 98.

⁴⁵ ARSLAN, s. 99; KURU-Mevduat Haczi s. 93; YAVAŞ, s. 102.

alacaklısı bu iddiasını, banka kayıtlarına ve borçlu tacir ise onun ticari defterlerine dayanarak ve bilirkişi incelemesi sonucunda ispat edebilecektir⁴⁶.

Üçüncü kişi banka, takip borçlusunun kendisinde hiçbir alacağı bulunmadığı şeklinde değil de, “takip borçlusunun kendisinde alacağı bulunduğu, ancak takip borçlusu ile aralarında bulunan genel kredi sözleşmesi nedeniyle, takip borçlusuna karşı, takas, mahsup ve rehin hakları bulunduğu” şeklinde itiraz ederse, takip alacaklısının, bu beyanın aksini de ispat etmesi mümkündür.

Gerçekten de *uygulamada*, bu son belirtilen duruma sıkça rastlanmaktadır. Kendisine birinci haciz ihbarnamesi gönderilen bankalar, takip borçlusunun bankada mevduatı bulunduğunu kabul etmekle birlikte, “aralarındaki kredi ya da cari hesap sözleşmesi nedeniyle, borçluya karşı takas, mahsup ve rehin hakları bulunduğunu, bu nedenle, borçlunun bankada olan mevduatını icra dairesine ödeyemeyeceklerini, takip alacaklısının haczini kayıtlarına aldıklarını, takip alacaklısının alacağını kendi alacaklarından sonraki sıraya yazdıklarını” beyan etmektedirler.

Kanaatimizce, üçüncü kişi banka ile takip borçlusu arasında kredi sözleşmesi nedeniyle, bankanın kendisine gönderilen haciz ihbarnamesine karşı biraz önce belirtilen şekilde iddialarda bulunması halinde, takip alacaklısının, bunun aksini ispat ederek, bankanın cezalandırılmasını ve tazminata mahkûm edilmesini ispat etmesi de mümkündür. Bir başka deyişle, banka ile takip borçlusu arasında, bir kredi sözleşmesi nedeniyle, bankanın, takip borçlusuna karşı, takas, mahsup veya rehin hakkı bulunduğunu ileri sürmesi halinde, takip alacaklısının bunun aksini ispat etmesi gerekecektir. Zira bankanın biraz önce belirtilen iddialarda bulunması da, İİK m.89,II anlamında haciz ihbarnamesine itiraz ettiği anlamına gelecektir. Çünkü yukarıda da belirtildiği üzere, adı geçen hükümde, haciz ihbarnamesine itirazın içeriği tahdidi olarak düzenlenmemiştir. O halde, İİK m.89,II anlamında, bankanın, haciz ihbarnamesine itiraz etmiş sayılması için mutlaka olumsuz bir beyanda bulunması şart değildir. Aksine, borçlunun bankada mevduatı bulunduğunu kabul ettikten sonra, bu mevduatın kendi alacakları için bloke edildiğini ileri sürmesi de itiraz olarak değerlendirilmeli ve alacaklının bu durumda da bankanın verdiği cevabın gerçeğe aykırı olduğunu ispat ederek onun cezalandırılmasını isteyebileceği kabul

⁴⁶ KURU-Mevduat Haczi s . 93; UYAR-Haciz II, s. 4252.

edilmelidir⁴⁷. Bir başka deyişle, bankada hiçbir mevduatın bulunmadığını bildirmekle, “bankada mevduat bulunmaktadır, ancak benim de borçludan kredi ilişkisinden doğan alacaklarım var, bu nedenle bu parayı icra dairesine ödeyemem” demek aynı kapıya çıkmaktadır. Zira bankanın iddiası da gerçeğe aykırı olabilir. Yani, arada bir kredi açma sözleşmesi bulunsa bile, bankanın buna ilişkin olarak muaccel olan bir takas veya mahsup hakkı bulunmayabilir. O halde üçüncü kişi bankanın yalnızca sözleşmeden doğan ve gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belli olmayan bir takım talep haklarını gerekçe göstermiş olması, onun, birinci haciz ihbarnamesine gerçeğe aykırı olarak cevap verdiği anlamına gelir⁴⁸.

Dolayısıyla, bu son belirtilen durumda, takip alacaklısının açacağı ceza davasında, bankanın gerçekten takip borçlusundan doğmuş bir alacağının mevcut olup olmadığını ispat etmesi gerekecektir. Bu husus ise, banka kayıtları üzerinde yapılacak bilirkişi incelemesi ile ispat edilebilecektir.

O halde, burada önemli olan nokta, üçüncü kişi bankanın, borçlunun kendileri nezdinde mevduatı olduğunu beyan ettikten sonra, artık bankaya düşen yükümlülük, bu mevduatı icra dairesine ödemek olmalıdır. Eğer bankanın iddia ettiği gibi rehin, takas ve mahsup hakkı varsa, bunun gerçekten muaccel olup olmadığını tespiti gerekir. Üçüncü kişi banka görevlisinin cezalandırılabilmesi bakımından önemli olan nokta, genel kredi sözleşmesi bağlamında mevcut olduğu iddia edilen bir rehin, takas ve mahsup hakkının doğmuş, talep edilebilir halde olup olmadığıdır⁴⁹. Zira

---

⁴⁷ Nitekim Yargıtay’ın bir kararına göre de “...nolu hesaptaki borçlu kooperatifin mevduatı nedeniyle 3. şahıs...Bankasına çıkartılan 89/1 ihbarnamesine 3. şahıs yasal süresinde itirazda bulunup ‘kredi alacakları için bloke ettiklerini’ bildirmiştir. Bu durum karşısında, alacaklının, 89/4. maddesi gereğince üçüncü şahsın cezalandırılması ve ayrıca tazminata mahkûm edilmesini merciden istemesi gerekirken, 89/1. haciz ihbarnamesi kesinleşmediği gözetilmeden, ‘hesaptaki paranın icra dairesine gönderilmesi’ hususunda bankaya müzekkere yazılması yasaya aykırıdır. Yasanın bu emredici nitelikteki kuralının ihlal edilmiş olması nedeniyle şikâyet süreye tabi değildir” (12. HD 20.05.1993, 51/36: KURU-Mevduat Hacı s. 84 dn. 210).

⁴⁸ Üçüncü kişinin takip borçlusuna olan ancak miktarı henüz belli olmayan borcunu “hiç borcum yoktur” şeklinde inkâr etmesi haklı görülmez (YAVAŞ, s. 106).

⁴⁹ İcra mahkemesi, İİK m.89,IV hükmüne göre açılacak tazminat davasını genel hükümlere göre inceleyeceğine göre, bu amaçla her türlü delili toplayıp, üçüncü kişi bankanın beyan tarihinde, takip borçlusuna gerçekten tahakkuk etmiş bir

burada tazminat ve ceza yaptırımlarının uygulanabilmesi için, aksi ispat edilecek husus, bankanın bu beyanının gerçeğe aykırı olup olmadığı hususudur. Bunun tespiti ise banka kayıtları ile mümkün olabilecektir. Yapılacak bilirkişi incelemesi sonucunda, bankanın iddia ettiği gibi, doğmuş (muaccel) bir talep hakkının bulunmadığı tespit edildiği takdirde, banka görevlisinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu kabul edilerek, onun cezalandırılması ve kendisinden haciz ihbarnamesi ile talep edilen parayı icra dairesine ödemeye mahkûm edilmesi gerekecektir.

Tekrar önemle belirtmek gerekir ki, *uygulamada* bankalar çoğunlukla “takas, mahsup ve rehin hakkı bulunduğu” gerekçesiyle, haciz ihbarnamesi ile talep edilen parayı ödeme yoluna gitmemektedir. Hâlbuki borçlunun bankada mevduatı bulunduğunu kabul eden üçüncü kişi banka, bu parayı icra dairesine ödemek zorundadır. Zira İİK m.89 hükmünde özellikle öngörölmüş olan itiraz nedenleri de bu düşünceyi haklı kılmaktadır. Çünkü adı geçen hükümde özellikle belirtilmiş olan itiraz nedenleri, “takip borçlusuna borçlu olmadığı, haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce borcun ödenmiş olduğu veya alacağın borçluya veya emretmiş olduğu yere verilmiş olduğu” şeklindedir. Bu düzenlemeye bakılacak olursa, hepsinin de ortak özelliğinin, takip borçlusunun üçüncü kişi bankada haciz ihbarnamesinin tebliği anında bir mevduatının *bulunmadığı* anlamına geldiğidir. Hâlbuki yukarıda belirtilen takas, mahsup ve rehin hakkı iddialarında, üçüncü kişi banka, borçlunun kendi nezdinde bir mevduatı bulunduğunu kabul etmekte, ancak kendisinin borçludan olan talep hakları nedeniyle, bu mevduatı icra dairesine vermekten kaçınmaktadır. Kanımızca, İİK 89, II hükmünün üçüncü kişiye bu nitelikte bir hak verdiği iddia edilemez. Kendi nezdinde takip borçlusunun mevduatı bulunduğunu kabul eden banka, artık bu parayı icra dairesine ödemek zorundadır. İİK m.89,II hükmü aksine bir yoruma elverişli değildir.

Diğer taraftan, üçüncü kişi bankanın gerçekten takip borçlusuna karşı muaccel olmuş bir talep hakkı mevcut olduğu takdirde, uygulamada sıkça karşılaşıldığı gibi, kendisinin, icra dairesi yerine geçerek, alacaklar arasında bir sıra belirleme yetkisi de söz konusu olamaz. Aksine, takip borçlusunun kendisine ödemediği bir alacağı varsa, onun da diğer bütün alacaklılar gibi, icra takibi yapması gerekir. Zira icra iflas hukukunun temel ilkelerinden birisi de, hakları ihlal edilen kimselerin, bu haklarını ancak Devletin cebri icra organları aracılığı ile tahsil edebileceğidir. Dolayısıyla, üçüncü kişi bankanın uygulamada yapıldığı gibi “borçlunun bizim nezdimizde mevduatı

---

borcunun bulunup bulunmadığının tespiti gerekir (UYAR-Alam Armağanı, s. 216).

vardır, ancak bizim de kredi sözleşmesi nedeniyle takas ve mahsup alacağımız vardır, takip alacaklısının alacağını, bizden sonra gelmek üzere ikinci sıraya yazdık” şeklindeki beyanlarının kanuni bir dayanağı bulunmamaktadır. Zira Kanun, kendilerine haciz ihbarnamesi tebliğ edilen diğer bütün üçüncü kişiler gibi, üçüncü kişi konumunda bulunan bir bankaya da, hacizde ya da alacakların ödenmesi hususunda bir sıra belirleme hak ve yetkisi vermemiştir. Aksine bir düşünce, İİK m.89 hükmünün fonksiyonunu kaybetmesine (işlevsiz kalmasına) neden olabileceği gibi kötü niyetli kullanımlara da sebep olabilecektir.

Şöyle ki, kendisine karşı alacaklıları tarafından takip başlatılan ya da takip başlatılacağını bilen bir borçlu, abartı sayılmazsa, haczedilebilecek malvarlığı değerlerini satıp parasını bankaya yatıracak, bir de banka ile genel bir kredi sözleşmesi düzenleme yoluna gidecektir. Daha sonra, borçluya karşı takip başlatılıp, bankaya haciz ihbarnamesi gönderildiğinden ise banka, müşterisini de korumak adına, kredi sözleşmesi nedeniyle takas ve mahsup hakları bulunduğunu ileri sürecektir. Böylece, borçlu ile banka arasında yapılan bir genel kredi sözleşmesi ve bu sözleşmeye konulan bir hüküm ile alacaklının bankada bulunan ve borçluya ait olan para üzerine haciz konulmasının bir anlamı olmayacaktır. Çünkü banka bu genel kredi sözleşmesine konulan hüküm nedeniyle, kendi alacağına karşılık olarak borçlunun parası üzerinde rehin, takas, mahsup gibi öncelik hakkı olduğunu ileri sürerek parayı icra dairesine yatırmayacaktır. Böylece borçluya ait olan bankalardaki paranın haczi ve bu paranın alacağını icra takibi yoluyla almak isteyen alacaklılara verilmesi mümkün olmayacaktır. Zira biraz önce de belirtildiği gibi, borçlu bütün parasını bankaya yatırıp, bir de banka ile kredi sözleşmesi yaptığında, alacaklıların, bankanın takas, mahsup hakkı nedeniyle, bankadan para talep etmeleri olanaksız hale gelebilecektir. Bankadaki para ise, sadece bankanın kendi alacaklarından dolayı haczedilebilecektir.

IV) İcra Mahkemesinde Ceza ve Tazminat Davası Açılması

1) Genel Olarak

Takip alacaklısı, üçüncü kişinin birinci haciz ihbarnamesine verdiği cevabın gerçeğe aykırı olduğu düşüncesinde ise, İİK m.89,IV hükmüne göre dava açarak onun cezalandırılmasını ve tazminata mahkûm edilmesini talep etmesi gerekir. Dolayısıyla, takibin yapıldığı yer icra mahkemesinde açılacak olan bu davada⁵⁰, davacı, takip alacaklısı, davalı ise, gerçeğe aykırı

⁵⁰ Alacaklı tarafından açılacak olan davanın nispi harca, buna karşılık İİK m.89, III hükmüne göre üçüncü kişi tarafından açılacak olan menfi tespit davasının ise

beyanda bulunan üçüncü kişi olacaktır. Üçüncü kişinin bir tüzel kişi olması durumunda, cezalandırılacak olan, tüzel kişiliğin kendisi değil, haciz ihbarnamesine cevap veren ya da imzası ile bu konumda bulunan yetkili kimse olacaktır⁵¹.

Dava açma süresi ise, üçüncü kişinin birinci (veya ikinci) haciz ihbarnamesine itirazının öğrenildiği tarihten itibaren üç ay, her halde haciz ihbarnamesine itiraz tarihinden itibaren bir yıldır (İİK m.347)⁵². Ceza davasının tazminat davası ile birlikte açılması halinde, süre yönünden ceza davasının düşmesine karar verilmiş olsa bile, kanımızca da icra mahkemesi tazminat davasını incelemeye devam etmelidir⁵³. Zira alacaklının üçüncü kişiye karşı açacağı tazminat davası, haksız fiilden kaynaklanan bir dava olduğundan; tazminat talebi zararın ve failin öğrenilmesinden itibaren bir yıl ve her halde zarara neden olan fiilin (yani itirazın) gerçekleştiği tarihten itibaren on yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacaktır (BK m.60)⁵⁴. Ayrıca, alacaklının icra mahkemesinde, ceza davası açmadan sadece tazminat davası açmasına da bir engel bulunmamaktadır⁵⁵. Bir başka deyişle, takip alacaklısı, üçüncü kişinin sadece cezalandırılmasını isteyebileceği gibi onun sadece tazminata mahkûm edilmesini de talep edebilir⁵⁶. Ceza ve tazminat talebinin

---

maktu harca tabi olmasının, eşitlik ilkesine aykırı olduğu şeklindeki görüşlere biz de katılmaktayız. Bu konuda bkz. PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 272-273. Geniş bilgi için bkz. YAVAŞ, s. 99.

⁵¹ YAVAŞ, s. 97.

⁵² Bu konuda bkz. YAVAŞ, s. 100.

⁵³ ARSLAN, s. 100; POSTACIOĞLU, s. 460; KURU-Mevduat Haczi s. 90; YAVAŞ, s. 100.

⁵⁴ KURU-Mevduat Haczi s. 90; POSTACIOĞLU-İcra s. 460; PEKCANITEZ/ATALEY/SUNGURTEKİN- ÖZKAN/ÖZEKES, s. 269; UYAR-Haciz II, s. 4253. Aynı yönde (CGK 18.10.1972, 326/853; İKİD 1973/147, s. 1876-1878).

⁵⁵ "...haciznameye karşı verilen cevabın gerçeğe aykırı bulunmasından dolayı üçüncü kişinin cezalandırılması isteğine, bu isteğin tabi tutulduğu şartlara bağlı tutulmaksızın alacaklının ayrıca tazminat talebini katabileceği, bu tazminat isteğinin ceza davasından ayrı olarak müstakil bir dava konusu da yapılabileceğinin kabulü gerekir" (HGK 24.6.1998, 8-537/540: YKD 1998/8, s. 1037-1039).

⁵⁶ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN-ÖZKAN/ÖZEKES, s. 268; UYAR-Haciz II, s. 4254. İcra mahkemesinin tazminat davası sonunda vermiş

birlikte dava edilmesi halinde, icra mahkemesinin ceza mahkemesi sıfatıyla hareket edeceği kabul edilmektedir⁵⁷. Alacaklının ceza şikâyetinden vazgeçmesi de, icra mahkemesinin yalnız tazminat talebini inceleyerek karar vermesine engel teşkil etmez⁵⁸.

Davaya ceza mahkemesi sıfatıyla bakacak olan icra mahkemesi, davanın tazminata ilişkin bölümünü genel hükümlere göre inceleyecektir (İİK m.89,IV). Esasen davanın tazminata ilişkin yönü, yani üçüncü kişinin takip borçlusuna borçlu olup olmadığı hususu halledilmeden, cezaya ilişkin bir karar verilmesine olanak yoktur⁵⁹. Zira burada cezalandırılmanın nedeni, haciz ihbarnamesine gerçeğe aykırı beyanda bulunmaktır. Bu beyanın gerçeğe aykırı olmasından maksat ise, üçüncü kişinin beyanının aksine, borçlunun üçüncü kişide alacağının mevcut olduğunun tespit edilmesi olacaktır.

Özetleyecek olursak, icra mahkemesinin öncelikle, üçüncü kişi bankada takip borçlusunun alacağının mevcut olup olmadığını tespit etmesi gerekir. Zira üçüncü kişinin cezalandırılabilmesinin ön koşulu, kendi beyanının aksine, takip borçlusunun bankada mevduatı bulunduğunun tespit edilmiş olmasıdır. Bu nedenle icra mahkemesinin cezaya hükmedebilmesi için, tazminatla ilgili talebin ispat edilmiş olması gerekir⁶⁰.

Alacaklı tarafından açılacak davada ispat yükü ise, davacı alacaklıda olacaktır⁶¹. Davacı alacaklının, üçüncü kişi konumunda olan bankanın beyanının aksini, banka kayıtları ve borçlu tacir ise onun ticari defterleri ile ispat edebileceği kabul edilmektedir⁶². Zira burada, icra mahkemesine açılan

---

olduğu kararın, taraflar arasında maddi anlamda kesin hüküm teşkil edeceği kabul edilmektedir. Bkz. 11. HD 24.5.1993, 3175/3812: UYAR-Haciz II, s. 4254).

⁵⁷ YAVAŞ, s. 101; KURU-Mevduat Haczi s. 91, 93; (HGK 11.3.1972, 970-496/162; İBD 1972/7-8, s. 750-751).

⁵⁸ POSTACIOĞLU-İcra s. 460; KURU-Mevduat Haczi s. 92; YAVAŞ, 100. Aynı yönde (12. HD 2.3.1998, 1666/2349; İKİD 1998/454, s. 13689).

⁵⁹ KURU-Mevduat Haczi s. 93.

⁶⁰ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES s. 269.

⁶¹ KURU-Mevduat Haczi s. 93; YAVAŞ, s. 102.

⁶² KURU-Mevduat Haczi s. 93; YAVAŞ, s. 102. POSTACIOĞLU'na göre ise, İİK m.89,IV hükmünde yer alan "tazminat" ibaresi, üçüncü kişinin takip borçlusuna borçlu olduğu miktarı ifade etmez. Aksine, bunun anlamı, üçüncü kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunması nedeniyle alacaklının uğradığı zararın

dava teknik anlamda bir dava olup, itirazın kaldırılması olarak nitelendirilemez⁶³. Bu nedenle Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun, alacaklının, iddiasını, sadece İİK m.68 hükmünde sayılan belgelerle ispatlayabileceğine ilişkin içtihadı⁶⁴, kanımızca da isabetli değildir. Zira buradaki üçüncü kişinin itirazının aksinin ispat edilmesi bağlamında açılan dava ile itirazın kaldırılması kurumu arasında bir paralellik kurulması doğru olmayacaktır. Gerçek dışı beyanda bulunduğu, bu nedenle alacaklıya zarar verdiği ispatlanan üçüncü kişinin sorumluluğu haksız fiilden⁶⁵ kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla, alacaklı, üçüncü kişinin itirazının aksini tanık ile de ispat edebilir. Ayrıca, eğer İİK m.89,IV hükmüne göre açılan davada, icra mahkemesinin inceleme yetkisinin kapsamının, itirazın kaldırılmasında olduğu gibi sınırlı olacağı kabul edildiği takdirde, üçüncü kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunma olasılığı arttırılmış olacak, bu da alacaklının alacağını elde etmesini güçleştirecektir.

Alacaklı, icra mahkemesinde üçüncü kişinin (bankanın) haciz ihbarnamesinde vermiş olduğu cevabın (itirazın) aksini ispat edemezse, icra

---

karşılığdır. Bu nedenle, icra mahkemesi, sadece tazminatın tespit ve takdiri yönünden genel hükümlere göre hareket edebilir. Yoksa üçüncü kişinin takip borçlusuna borçlu olmadığı tespitini icra mahkemesinin yetkisini aşacaktır (POSTACIOĞLU-Alacakların Haczi, s. 363).

⁶³ KURU-Mevduat Haczi s. 87. Nitekim Yargıtay'a göre de "...Üçüncü şahıs haciz ihbarnamesine itiraz ettiğine göre, alacaklı 89. maddeye istinaden üçüncü şahıs aleyhine İİK'nın 338. maddesinin 1. fıkrası hükmüne göre cezalandırılmasını ve ayrıca tazminata hükmedilmesini tetkik merciinden (şimdi icra mahkemesinden) istemek zorunluluğundadır. Tetkik mercii tazminatı genel hükümlere göre halleder. Bu itibarla alacaklının tetkik merciinden üçüncü şahsın itirazının kaldırılmasını ve takibin devamını istemeye yetkisi olmadığı düşünülmesizin talebin kabulü yasaya aykırıdır" (12. HD 7.7.1980, 4234/5919: YKD 1980/11, s. 1522-1523).

⁶⁴ "...İİK'nın 89 uncu maddesi uyarınca haciz ihbarnamesi çıkaran davacının, borçlusu İsmail'in üçüncü şahıs şirketteki alacağının varlığını aynı yasanın 68. maddesindeki belgelerle ispat etmesi zorunluluğu vardır. Bu olayda takip hukuku bakımından ceza davası belgelere bağlıdır. Sınırlı yetkili mercide, genel mahkemeler gibi duruşma yapıp her türlü delil toplanarak ihtilaflı olan bu alacağın varlığının tespitine yasal olanak yoktur. Alacağın varlığı ispatlanamamış bulunmasına göre, ona bağlı olan yalan beyan suçu oluşmamıştır" (CGK 28.5.1979, 221/264: YKD 1980/1, s. 103-105).

⁶⁵ KURU-Mevduat Haczi s. 93; YAVAŞ, s. 102; UYAR-Alam Armağanı, s. 216.

mahkemesi tazminat ve ceza davasının reddine karar verecektir. Buna karşılık, üçüncü kişinin verdiği cevabın aksi ispat edilebilirse, yani takip borçlusunu üçüncü kişiden alacaklı olduğu halde, üçüncü kişi birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmiş ise, haciz ihbarnamesine itiraz eden üçüncü kişi (banka şube müdürü veya yetkilisi), bir aydan bir yıla kadar hafif hapis cezası ile cezalandırılacaktır (İİK m.338,I). Ayrıca üçüncü kişi, davacı alacaklıya, birinci haciz ihbarnamesi ile kendisinden istenilen miktar (ya da takip borçlusuna borçlu olduğu miktar) kadar tazminat ödemeye de mahkûm edilecektir⁶⁶. Ayrıca, alacaklının, alacağını geç elde etmesinden doğan faiz kaybının da tazminata eklenebileceği belirtilmektedir⁶⁷. Hatta bu arada, alacaklı, borçlunun diğer mallarının haczi yoluyla alacağını elde etmiş ise, bu durumda üçüncü kişinin mahkûm edileceği tazminatın, sadece gecikmeden doğan faiz kaybına ilişkin olacağı kabul edilmektedir⁶⁸.

2) Tazminat Talebin Artırılmasının

İslahla Mümkün Olup Olamayacağı

Burada incelenmesi gereken diğer bir sorun da, İİK m.89,IV hükmüne göre açılan tazminat davasında ıslahın mümkün olup olmadığıdır. Zira uygulamada bu konuda tereddütler olduğu ve icra mahkemelerince farklı kararlar verildiği görülmektedir.

İcra ve İflas Kanunu m.89,IV hükmünün son cümlesinde, “İcra mahkemesi, tazminat hakkındaki davayı genel hükümlere göre halleder” şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir. Bu düzenleme soruna çözüm arayışında bir çıkış noktası teşkil edebilir. Bu bağlamda, cevaplandırılması gereken soru ise, buradaki “genel hükümler” ibaresinden ne anlaşılması gerektiğidir.

⁶⁶ İcra mahkemesi kararının hem cezaya (İİK m.353) hem de tazminata ilişkin bölümünün (İİK m. 363,VI) temyiz edilmesi mümkündür. Bu konuda ayrıntı için bkz. KURU-Mevduat Haczi s. 100-101; YAVAŞ, s. 107. İİK m.89 hükmünde ifade edilen “tazminat” kavramından, üçüncü kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla alacaklının uğradığı zararın anlaşılması gerektiği şeklindeki görüşe katılmamaktayız (POSTACIOĞLU-Alacakların Haczi s. 363). Zira İİK m.89 hükmünde öngörülen prosedürün amacı, borçlunun üçüncü kişide olan alacağının tespiti ve ondan tahsilidir. Zira üçüncü kişi gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu, bu beyanın konusunu, takip borçlusunun kendisinde herhangi bir alacağının bulunmadığı teşkil etmektedir. Dolayısıyla onun beyanının gerçeğe aykırılığı tespit edildiğinde, ödemeye mahkûm edileceği şey de üçüncü kişinin kendisinde olan alacağı olacaktır.

⁶⁷ KURU-Mevduat Haczi s. 99-100; YAVAŞ, s. 107.

⁶⁸ POSTACIOĞLU-İcra s. 465.

Öncelikle, icra ve iflas hukukunda ıslah kurumunun uygulanıp uygulanamayacağına kısaca değinmek gerekir. YILMAZ'a göre, "İcra mahkemelerinde basit yargılama usulünün uygulanıyor olması, bu mahkemelerde görülecek bütün işlerde genel hükümlerin, bu arada ıslaha ilişkin hükümlerin uygulanması anlamına gelmez. Çünkü icra ve iflas hukuku kuralları kendi kendine yeten hükümlerdir ve İcra ve İflas Kanununda hüküm bulunmayan durumlarda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinden yararlanma, kural olarak mümkün değildir"⁶⁹. Ancak bu, İcra ve İflas Kanununun tek tek usul kurumlarına yollama yapması gerektiği anlamına da gelmez. Örneğin, icra mahkemelerinin görev alanına giren istihkak davalarında ve ihalenin feshi davalarında olduğu gibi "genel hükümlere" yollama yapılmış olması durumunda, ıslah hükümlerinin de "genel hükümler" kapsamında uygulanabilmesi gerekir"⁷⁰.

Öte yandan, adı geçen hükümde yapılan atfın, HUMK'un sadece "ispata ilişkin kurallarına" yapılmış olduğu da ileri sürülebilir. Zira bilindiği üzere, icra mahkemeleri kural olarak dar (sınırlı) yetkili mahkemeler olup, itirazın kaldırılmasında olduğu gibi kural olarak⁷¹ ancak belgeler üzerinde inceleme yapabilmektedir. İİK m. 89,IV hükmüne göre açılan tazminat davaları, itirazın kaldırılması olarak nitelendirilemez. Aksine buradaki tazminat davası teknik anlamda bir dava olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla da, bu davadaki iddia HUMK'a göre bir davada ileri sürülmesi mümkün olan ispat araçlarıyla ispat edilebilir. Diğer bir deyişle burada, her iki taraf da iddiasını HUMK'a göre caiz olan delillerle ispat edebilir.

Kanaatimizce, buradaki genel hükümler ibaresinden maksat, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleridir⁷². Zira bir davanın nasıl görüleceğine ilişkin bir atıf, ancak HUMK hükümlerine yapılabilir. Ancak buradaki atfın herhangi bir sınırlamaya tabi olmayacağı, yani HUMK hükümlerinin bu dava bakımından da aynen geçerli olacağı kabul edilirse, bu

⁶⁹ Aynı şekilde POSTACIOĞLU-İcra s. 150-151.

⁷⁰ YILMAZ s. 89.

⁷¹ Ancak hacizde istihkak davaları ve ihalenin feshi taleplerinde, bu taleplerin niteliğinden dolayı, icra mahkemesinin her türlü delili serbestçe değerlendirme yetkisi bulunmaktadır.

⁷² Örneğin ASLAN da hacizde istihkak davalarına ilişkin İİK m. 97, XI hükmünde yer alan "İstihkak davalarına umumi hükümler dairesinde ve basit yargılama usulüne göre bakılır" hükmünde yer alan "umumi hükümler" ibaresinden maksadın, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri olduğunu belirtmektedir. Bkz. ASLAN, s. 382.

tazminat davasında ıslah kurumunun uygulanmasına da bir engel olmayacağı söylenebilecektir. Eğer atfin sadece ispata ilişkin hükümlere yapılmış olduğu kabul edilirse, ıslah kurumunun bu davada uygulanması mümkün olmayacaktır.

Soruna sağlıklı bir çözüm bulabilmek için İİK m.89,IV hükmünde yer alan “tazminat davasının” hukuki niteliği ve konusunun ne olduğunun belirlenmesi gerekir. Yukarıda da belirtildiği üzere, buradaki tazminat, üçüncü kişinin gerçeğe aykırı olarak inkâr ettiği ve borçluya ait olan parayı icra dairesine ödemesi anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle, davanın kabul edilmesi halinde, sonuçta, üçüncü kişide mevcut olduğu iddia edilen alacak tahsil edilecektir⁷³. Bu nedenle, zaten üçüncü kişi banka kendisinden istenilen alacağı ödeyeceğine göre, takip alacaklısının, ıslah yoluna başvurmasına gerek olmadığı düşünülebilir. Ancak, takip alacaklısının, borçlunun üçüncü kişide (bankada) ne kadar alacağı olduğunu bilmesi çoğu kez mümkün olmayabilir. Bu bakımdan, onun ıslah kurumuna başvurma hakkının bulunmadığını kabul etmek doğru olmayacaktır. Diyelim ki, takip alacaklısının borçludan olan alacağı 50.000 TL olsun. Ancak alacaklı, borçlunun bankada 30.000 Lira alacağı olduğunu iddia etmiş bulunsun. Bankaya gönderilen haciz ihbarnamesinde de, bankaya, “borçlunun, nezdimizde bulunan 30.000 Liralık mevduatına haciz konulmuştur” denilsin. Bu durumda banka ise, “borçlunun nezdimizde herhangi bir mevduatı bulunmamaktadır” demiş olsun. Alacaklı da üçüncü kişinin cezalandırılması ve 30.000 Lira ödemeye mahkûmiyeti amacıyla İİK, m.89,IV hükmüne göre ceza davası açmış olsun. Ancak daha sonra yapılan bilirkişi incelemesi sonucunda borçlunun bankada 50.000 Lira alacağı olduğu tespit edilmiş bulunsun. İşte bu durumda, alacaklının, dava dilekçesini ıslah ederek, talebini 30.000 liradan 50.000 liraya çıkarmasına bir engel olmamak gerekir. Zira bu örnekte olduğu gibi, alacaklının, borçlunun bankada bulunan mevduatının miktarını tam olarak bilmesi mümkün olmayabilir.

C) SONUÇ

Borçlunun bir bankada bulunan mevduatı (parası) haczedildiği takdirde, üçüncü kişi konumunda bulunan bankanın, kendisine gönderilen haciz ihbarnamesine itiraz hakkı bulunmaktadır. Bankanın, itirazına konu teşkil edebilecek iddialar İİK m.89 hükmünde tahdidi olarak değil, tadadi olarak düzenlenmiştir. Bankanın, haciz ihbarnamesine itiraz etmiş sayılabilmesi için mutlaka olumsuz bir beyanda bulunması gerekmez. Kuşkusuz, bankanın, “borçlunun nezdimizde herhangi bir alacağı bulunmamaktadır”

⁷³ ANSAY, s.79.

şeklindeki beyanı, haciz ihbarnamesine itiraz ettiği anlamına gelecektir. Ancak alacaklı da, üçüncü kişi bankanın bu beyanının aksini, İİK m.89, IV hükmüne göre açacağı tazminat ve ceza davasında ispat edebilecektir.

Aynı şekilde bankanın olumlu bir beyanda bulunması halinde de, alacaklının, bu beyanın aksini ispat etme hakkı bulunacaktır. Bu bağlamda uygulamada genellikle karşılaşıldığı üzere, örneğin, bankanın “borçlunun, nezdimizde alacağı olmakla birlikte, bizim de takip borçlusundan genel kredi sözleşmesi çerçevesinde, takas, mahsup ve rehin hakkımız bulunmaktadır” şeklinde bir beyanda bulunması halinde, alacaklının icra mahkemesinde ceza davası açarak bunun aksini ispat hakkı yine mevcut olacaktır. Açılan davada, bankanın, haciz ihbarnamesinin tebliği tarihinde, borçludan muaccel bir alacağının bulunmadığının tespit edilmesi halinde, onun yine gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu kabul edilecek ve dolayısıyla banka görevlilerinin cezalandırılması söz konusu olacaktır. Bu bağlamda, bankaların, kendilerine gönderilen haciz ihbarnamesine soyut içerikli iddialarda bulunarak ya da gerçekte muaccel olmamış bir alacağın muaccel olduğunu beyan ederek itiraz etmeleri mümkün değildir. Aksi takdirde, borçluya ait olan paranın, bankalar tarafından icra dairesine ödenmesinin sağlanması oldukça güç olmaktadır.

Öte yandan, haciz ihbarnamesine gerçeğe uygun ya da aykırı olarak itiraz eden bir bankaya, uygulamada olduğu gibi, ikinci haciz ihbarnamesi ya da haciz müzekkeresi gönderilmesi mümkün değildir. Çünkü İİK m.89'un açık hükmü gereği, ikinci bir haciz ihbarnamesi gönderilmesinin şartı, bankanın birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmemiş olmasıdır. Özellikle bankaya birinci haciz ihbarnamesi gönderildikten ve bu haciz ihbarnamesine itiraz edildikten sonra *haciz müzekkeresi* gönderilmesinin kanuni bir dayanağı bulunmamaktadır. Bu durumda alacaklı, ancak, İİK, m.89,IV hükmü çerçevesinde ceza davası açarak, üçüncü kişi bankanın beyanının aksini ispat edecek, banka görevlisinin cezalandırılmasını ve borçluya ait olan paranın icra dairesine ödenmesini sağlayabilecektir.

Nihayet, kendisine İİK m.89 hükmü çerçevesinde, haciz ihbarnamesi tebliğ edilen bir banka, borçlunun kendisinden olan alacağını icra dairesine ödemek zorundadır. Bir bankanın, icra dairesi yerine geçerek, hacizde sıra belirlemek gibi bir yetkisi söz konusu olamaz. Eğer kendisinin de borçludan bir alacağı varsa, diğer bütün alacaklılar gibi kanuni olanakları kullanarak bu hakkını ileri sürmesi gerekir. Özellikle bir bankanın, haciz ihbarnamesinin tebliği tarihinde takip borçlusuna karşı muaccel bir alacağı bulunmadığı takdirde, soyut takas ve mahsup iddiaları ile parayı icra dairesine ödemekten kaçınması olanaklı değildir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

AÇIKGÖZ, A.N.: Borçlunun Üçüncü Kişilerde Bulunan Menkul ve Alacaklarının Haczi, Ankara 1989.

AKYAZAN, S.: İcra ve İflas Kanununun 89. Maddesi Üzerine Bir İnceleme (AD 1957/4, s. 343-356).

ANSAY, S. Ş.: Hukuk İcra ve İflas Usulleri, Ankara 1960.

ARSLAN, R.: Borçlunun Üçüncü Kişilerde Bulunan Mal ve Alacaklarının Haczi (A. Recai Seçkin'e Armağan, Ankara 1974 s. 81-114).

ASLAN, K.: Hacizde İstihkak Davası, Ankara 2005.

BERKİN, N.: Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul 1980.

GÜNEREN, A.: İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları ile Tasarrufun İptali Davaları, Ankara 2004.

KARSLI, A.: İcra ve İflas Kanunu'nun 89. Maddesinde 4949 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler (Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005/II, s. 411-417).

KURU B.: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, İstanbul 2004.

KURU, B.: İcra ve İflas Hukuku, C.I, 3. Bası, İstanbul 1988.

KURU, B.: Bankalardaki Mevduatın ve Diğer Alacakların Haczi, Genişletilmiş İkinci Baskı, İstanbul 2002 (KURU-Mevduat Haczi).

KURU, B.: İcra ve İflas Kanunu'nun 89. Maddesinde Yapılan Değişiklikler (Bankacılar Dergisi, 2003/47, s. 59-82).

KURU, B./ARSLAN, R./YILMAZ, E.: İcra ve İflas Hukuku, Ders Kitabı, Gözden Geçirilmiş 23. Baskı, Ankara 2009.

PEKCANITEZ, H./ATALAY, O./SUNGURTEKİN ÖZKAN, M./ÖZEKES, M.: İcra ve İflas Hukuku, 7. Bası, Ankara 2009.

POSTACIOĞLU, İ. E.: İcra Hukuku Esasları, 4. Bası, İstanbul 1982 (POSTACIOĞLU-İcra).

POSTACIOĞLU, İ. E.: Borçlunun Üçüncü Şahsa Karşı Alacaklarının Haczi İle İlgili Bazı Problemler (BATİDER 1979/X, s. 353-368) (POSTACIOĞLU-Alacakların Haczi).

TUNÇOMAĞ, K.: Üçüncü Kişilerdeki Alacakların Haczinin (İİK 89'un) Doğurduğu Sorunlar (İBD 1993/7-9, s. 450-460).

UYAR, T.: Gerekçeli-Notlu-İçtihatlı İcra İflas Kanunu Şerhi, C.II, İzmir 1996.

UYAR, T.: Borçlunun Üçüncü Şahıslarda Bulunan Alacakları ve Menkul Mallarının Haczi (İBD 1976/6, s. 1008-1020).

UYAR, T.: Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Kıymetli Evraka Bağlı Olmayan Hak ve Alacaklarının Haczi - I (LEGAL Hukuk Dergisi, 2005/35, s. 3999-4022) (UYAR-Haciz I).

UYAR, T.: Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Kıymetli Evraka Bağlı Olmayan Hak ve Alacaklarının Haczi - II (LEGAL Hukuk Dergisi, 2005/36, s. 4251-4271)

UYAR, T.: Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi (DEÜHFD, Prof. Dr. Muhittin Alam Armağanı, Yıl:2, Sayı:2, s. 205-227) (UYAR-Alam Armağanı).

ÜSTÜNDAĞ, S.: İcra Hukukunun Esasları, Gözden Geçirilmiş 7. Bası, İstanbul 2000.

ÜSTÜNDAĞ, S.: İcra ve İflas Kanununun 89. Maddesi Üzerine (İBD, 1991/1-2-3, s. 5-17) (ÜSTÜNDAĞ-Madde 89 Üzerine).

YAVAŞ, M.: Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi, İstanbul 2005.

Kamu Hukuku
